

nits ett appellativum runsv. *birsa*, f. med betydelsen 'björnhona', vilket har blivit brukat såsom tillnamn och senare såsom mansnamn. — *Vigærðr* och *Þorgærðr* äro vanliga kvinnonamn; om *Þorgærðr* se U 14.

Skesta-stenen är ristad av Ärnfast, som har utfört några ristningar i sydöstra Uppland. Utom här har han namngivit sig i U 41, U 43 och U 123. Karakteristisk form har runan **b**, i viss mån även **p** och **r**. Två djurbilder finnas. Brate har påpekat (*Svenska runristare*, s. 79), att detsamma är fallet med U 51, som sannolikt också är ristad av Ärnfast.

80. Sundby, Spånga sn.

Pl. 51, 52.

Litteratur: B 148, L 376, D 2: 31. Ransakningarna 1667—84; J. Hadorph, *Resejournal* 1682; J. Peringskiöld, F 1 5: 3, bl. 20 b, Monumenta 3, bl. 273; UFT h. 2 (1872), s. 68; S. Lindqvist i *Fornvännen* 1914, s. 215; E. Brate, *Svenska runristare* (1925), s. 122, Anteckningar (ATA); Stockholmstraktens natur- och kulturminnen (1935), fornminnesregistret n:r 107.

Äldre avbildningar: Leitz och Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 148); Peringskiöld, teckning (F 1 5: 3); Dybeck a. a.; Brate 1902 (ATA).

Ristningen finnes å en fast berghäll o. 225 m. ÖNÖ om Sundby gård, strax S om järnvägen Stockholm—Västerås och o. 250 m. SV om Bromstens station. Platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Stockholm» och på kartan över Stockholmstraktens natur- och kulturminnen. Omkring 50 m. NÖ om ristningen rinner en bäck i en sänka, som en gång har utgjort fortsättning av Bällstaviken av Ulvsundafjärden. Ristningens nederkant ligger 4,7 m. över havet. Vattenytan beräknas vid mitten av 1000-talet ha legat c:a 3,8 m. över den nuvarande nivån (uppgift av docenten Erik Granlund). Sannolikt har just här, vid den bergbacke, i vilken de båda runristningarna U 80 och 81 äro belägna, funnits det »sund», efter vilket gården Sundby har sitt namn. Berghällen sluttar svagt mot NÖ. Om bäcken ännu under vikingatiden har varit en använd farled, ha ristningarna varit väl synliga därifrån. I närheten finnes ett gravfält, bestående av en hög och ett 10-tal stensättningar, troligen från folkvandnings- eller vikingatiden.

I *Ransakningarna* uppges, att »Vedh Sundby Engh uthi Berget uthuggit någre Characterer». Hadorph reste 1682 från Flista »till Sundby, hwarest en stoor runerijtning fins i ett bergh 5 alnar högh». Peringskiöld betecknar den som »Sundby stora bärghell». Dybeck anger platsen sålunda: »Denna vackra och väl bibehållna ristning är i en bergshäll nordligt från Sundby och liggande mot en dæld med vattendrag, hvilken sträcker från ändan af Ulfsundaviken (Bällstad) genom hela Spånga och ett godt stycke in i Gerfälla socken».

Ristningens höjd är 3,10 m., bredd (över mitten) 1,45 m. Ristningen är på det hela taget tydlig och väl bevarad. Den har uppenbarligen varit mycket omsorgsfullt utförd. Linjerna äro synnerligen jämna. De ornamentala detaljerna vittna om en skicklig och erfaren ristare med god blick för det konstnärliga.

Inskrift:

× antuetr × auk + kerpar + litu × rista × runar × þisa × iftir × suain × faþur sin × auk × katilui × iftir ×
 5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55 60 65
 buanta sin +
 70 75

Andvettr ok Gærðarr letu rista runar þessar æftir Svæin, faður sinn, ok Kättilvi æftir boanda sinn.

»Andvätt och Gärdar läto rista dessa runor efter Sven, sin fader, och Kättilvi efter sin make.»

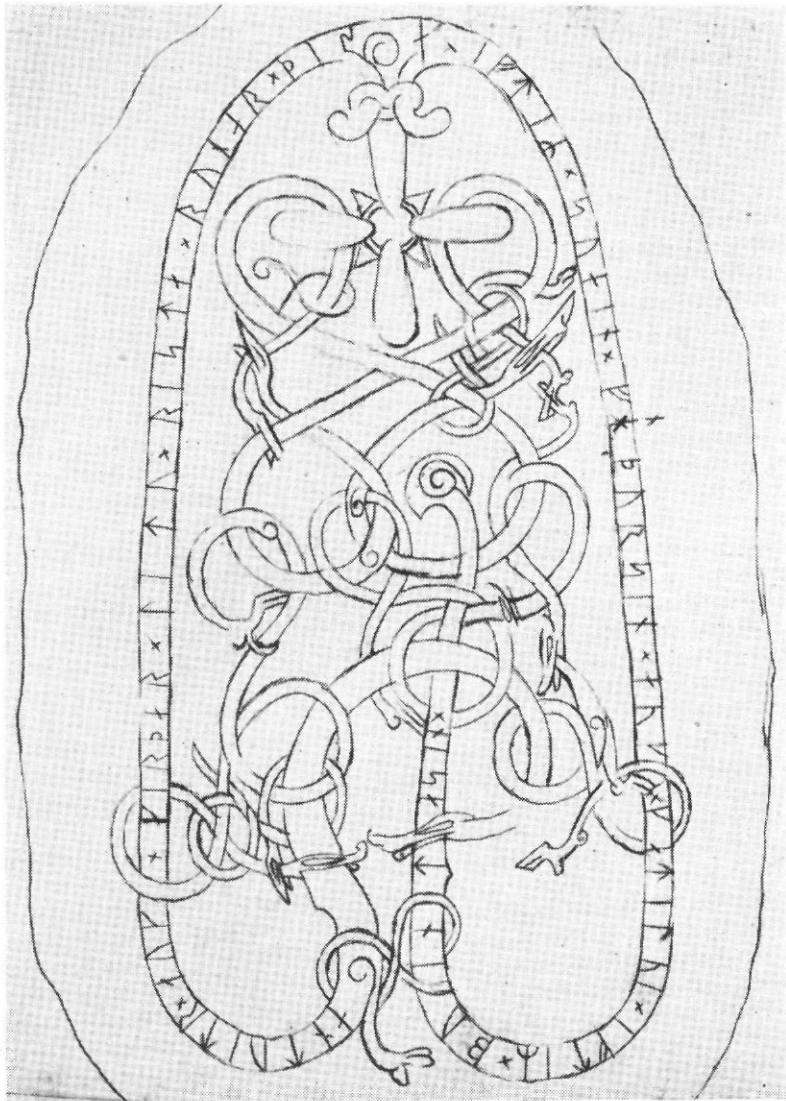

Fig. 64. U 80. Sundby, Spånga sn.
Efter teckning av Peringskiöld.

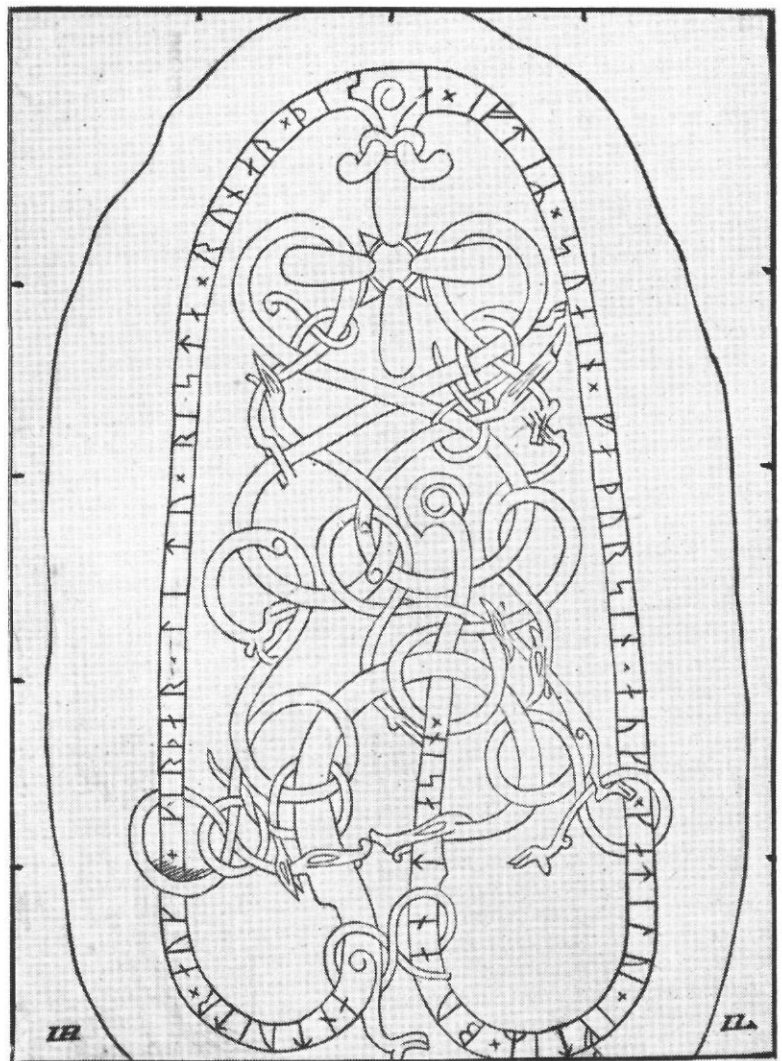

Fig. 65. U 80. Sundby, Spånga sn.
Efter B 148.

Till läsningen: Alla runor äro fullt tydliga och säkra. Stungna äro 5, 12 **e**, däremot icke 18, 32, 35, 51, 63, 75 **i**, 11 **k**. Något sk finnes icke efter 49 **r** och 73 **a**. — Hadorph: 5, 12 **i**, 39, 67 **r**; träsnittet (B 148): 5, 12 **i**, 39, 67 **a**. — Dybeck: 5, 12 **i**. — Brate: 5 **e**, 12 **i**.

Om mansnamnet *Andvettr* se Sö 266, om *Gærðarr* Sö 197. Om kvinnonamnet *Kætildi* se ovan U 62.

Tyvär har mästaren till den praktfulla ristningen icke namngivit sig i inskriften. Brate förmodar, att samme man har utfört följande ristningar i Sollentuna hd: U 90, 102 och 121. I sin jämna, regelbundna stil, sitt omsorgsfulla, tydligen noga förberedda utförande, sin vårdade ortografi och sina runformer står han nära Fot. Det är frestande att med stöd av den av Fot signerade, tyvärr förkomna runstenen L 634 Stav, Kulla sn tillskriva honom ristningen på Sundbyhällen. Däremot är det knappast troligt, att den konstnärligt och tekniskt betydligt mindre lyckade Vibyhällen är utförd av samme ristare.

81. Sundby, Spånga sn.

Pl. 48, 51.

Litteratur: E. Brate, Anteckningar 1917 (ATA); I. Schnell i UFT 43 (1931), s. 62.

Äldre avbildning: Brate 1917 (ATA).

Ristningen, som synes ha varit okänd intill senaste tid och upptäcktes av antikvarien B. Thordeman omkr. 1915, finnes å en berghäll 13 steg NÖ om den föregående (U 80).